

УРСУЛА ЛЕ ГУИН ПРАВИЛОТО ЗА ИМЕНАТА

Част 0 от „Землемория (разкази)“

Превод от английски: Кънчо Кожухаров, 1992

chitanka.info

Господин Подхълмски излезе изпод хълма си усмихнат и запъхтян. Ноздрите му изстрелваха всеки дъх като двойна струйка пара, снежнобяла на утринното слънце. Г-н Подхълмски погледна ясното декемврийско небе и се усмихна още по-широко, показвайки снежнобелите си зъби. После слезе в селото.

— Утро, господин Подхълмски! — казваха селяните, когато той минаваше край тях по тясната уличка, притисната от къщи с конични и надвиснали покриви, досущ като дебели червени гъбени качулки.

— Утро, утро! — отговаряше той всекиму. (Разбира се, да пожелаеш на когото и да е добро утро, не беше на добро; споменаването просто на времето през деня бе съвсем достатъчно за толкова просмукано от Влияния място като остров Сатинс, където едно безгрижно подхвърлено прилагателно можеше да промени времето за цяла седмица.) Поздравяваха го всички: някои с чувство, други с чувствуюащо се пренебрежение. Малкият остров не разполагаше с нищо друго за вълшебник, така че той заслужаваше уважение — но как можеш да уважаващ един петдесетгодишен дебеланко с патешка походка и обърнати един към друг палци на краката, който изригва пара и се усмихва? Той и като специалист не беше кой знае какво, фойерверките му бяха средна работа, а еликсирите — слабички. Омагьосаше ли някоя брадавица, често пъти след три дни тя пак се появяваше; доматиите, на които баеше, не ставаха по-големи от пъпешчета; а в редките случаи, когато в Сатинското пристанище влезеше чужд кораб, г-н Подхълмски винаги си стоеше под хълма — както обясняваше, от страх да не го урочасат. С други думи, той беше вълшебник по същата причина, поради която кривогледият Ган беше дърводелец — по липса на друг. Селяните от това поколение се бяха примирили с лошо окачените врати и неефикасните заклинания и облекчаваха раздразнението си, като се държаха с г-н Подхълмски съвсем фамилиарно, като с обикновен селянин. Те дори го канеха на вечеря. Веднъж и той покани няколко души на вечеря и сервира великолепно меню със сребро, кристал, дамаска — печена гъска, искрящо Андрадес от 639-а година и сливов пудинг с твърда заливка, но беше толкова нервен през цялото време, че им отне радостта от хапването, а в добавка половин час по-късно всички отново бяха гладни. Той не обичаше никой да посещава пещерата му, та дори предверието, отвъд което всъщност никой не беше надниквал. Видеше

ли към хълма да се приближават хора, винаги излизаше забързан да ги посрещне. „Хайде да седнем тук под боровете!“ — казваше с усмивка и махваше с ръка към еловата горичка. Когато пък валеше, предлагаше: „Хайде да пийнем нещо в кръчмата, а?“, макар всеки да го знаеше, че не пийва нищо по-силно от кладенчова вода.

Тая заключена пещера дразнеше любопитството на някои от селските хлапета и те надзъртаха и правеха набези, когато г-н Подхълмски не беше там; ала малката врата към вътрешната стая беше затворена с магия, а по изключение този път магията си я биваше. Веднъж две момчета, като мислеха, че вълшебникът лекува болното магаре на госпожа Рууна от Западния бряг, домъкнаха железен лост и брадвичка, но още при първото хласване с брадвичката по вратата отвътре долетя яростен рев и облак пурпурна пара. Г-н Подхълмски се беше върнал рано. Момчетата офейкаха. Той не се показва, тъй че нищо лошо не им се случи, но после разправяха, че ако сам не го чуе, човек не може да повярва колко мощен, ужасен, виещ бухоревосъсък може да издаде тоя дебеланко.

Този ден програмата му беше да купи три дузини пресни яйца и фунт черен дроб; освен това да посети къщурката на капитан Фогено, та отново да побее за зрение на очите на стареца (нещо съвсем безполезно, когато ретината е отлепена, ала г-н Подхълмски упорстваше); и най-накрая да си побъбри със старата Гуди Гулд, вдовицата на майстора на акордеони. Приятелите на г-н Подхълмски бяха повечето стари хора. Със здравите младежи от селото беше плашлив, а момчетата се стесняваха от него. „Той толкова много се усмихва, че ставам нервна“ — твърдяха всички те, като се цупеха и навиваха копринени къдри на пръста си. „Нервна“ беше модна думичка и всички майки сурово отвръщаха: „Вятър нервна, искаш да кажеш глупава. Господин Подхълмски е много почтен вълшебник!“

Като се раздели с Гуди Гулд, г-н Подхълмски мина покрай училището, което този ден беше на мерата. Понеже никой на остров Сатинс не беше грамотен, естествено нямаше книги, от които да се учиш да четеш, нито чинове, на които да чегърташ инициали, нито черни дъски за триене; всъщност нямаше и училище. В дъждовно време децата се събираха в плевника над общинската конюшня и гащите им се пълнеха със сено; когато беше слънчево, учителката Палани ги водеше, където ѝ скимнеше. Заобиколена от трийсетина

заинтригувани деца под дванадесет години и четирийсетина незаинтригувани овце под пет, днес тя преподаваше една важна точка от учебната програма: Правилата за имената. Плахо усмихнат, г-н Подхълмски се спря да послуша и погледа. Палани — пухкаво и хубаво двайсетгодишно моме — беше като изрисувана на зимното слънце: безлист дъб над нея, наоколо — овце и деца, зад нея — дюните и морето и ясното бледо небе. Говореше с жар, с поруменяло от вятъра и думите лице: „Сега, деца, вече знаете Правилата за имената. Те са две и са едни и същи на всеки остров по света. Кое е първото?“

— Не е учтиво да питаш някого как се казва — извика едно дебело, бързо момче, прекъснато от пискливия глас на малко момиченце. — Мама вика никога да не казваш името си на никого!

— Да, Суба. Да, Попи, миличка, само не пици. Точно така. Никога не питаш човек за името му. Никога не казваш своето. Сега си помислете малко и ми кажете защо наричаме нашия вълшебник господин Подхълмски — тя се усмихна над къдравите глави и рунтавите гърбове на г-н Подхълмски, който просия и нервно стисна торбичката с яйцата.

— Защото живее под един хълм! — отвърнаха половината от децата.

— Но това ли е истинското му име?

— Не! — рече дебелото момче, последвано като ехо от писъка на малката Попи. — Не!

— Откъде знаете, че не е?

— Щото той пристигна сам-самичък и никой не му знаеше истинското име, и никой не можеше да го каже, и той не можеше...

— Много добре, Суба. Попи, не викай. Точно така. Даже един вълшебник не може да си позволи да си каже името. Когато свършите училище и станете големи, ще изоставите детските си имена и ще запазите само истинските си имена, но никога не трябва да ги казвате, нито да питате за чуждите. Защо има такова правило?

Децата мълчаха. Овцете кротко блееха. На въпроса отговори г-н Подхълмски:

— Защото името е нещото — рече той с плахия си мек, хрипкав глас, — а истинското име е истинското нещо. Да произнесеш името му, ще рече да имаш власт над нещото. Прав ли съм, учителко?

Тя се усмихна и направи реверанс, очевидно леко смутена от неговата намеса. А той се втурна към своя хълм, притиснал яйцата към гърдите си. Кой знае защо, докато гледаше Палани и децата, беше здравата огладнял. Набързо заключи вътрешната врата зад себе си с едно заклинание, но изглежда, беше направил някой и друг пропуск в магията, защото скоро преддверието на пещерата се изпълни с уханье на пържени яйца и цвъртящ дроб.

Този ден духаше лек и свеж западен вятър и към обед той донесе една малка лодка, която се плъзгаше по светлите вълни към Сатинското пристанище. Още щом лодката заобиколи носа, едно момче с остър поглед я съзря и понеже познаваше, както и всяко друго островитянце, всяко платно и рея на четиридесетте рибарски лодки, затича надолу по улицата с вик: „Чужда лодка, чужда лодка!“ Самотният остров твърде рядко биваше посещаван от лодка от също тъй самотния остров в Източния разлив или някой предприемчив търговец от Архипелага. Докато лодката стигне до пристана, половината село се стече там, за да я посрещне, рибарите я следваха към брега, а говедарите, ловците на миди и търсачите на билки пъхтяха нагоре-надолу по скалистите хълмове към пристанището.

Ала вратата на г-н Подхълмски остана затворена.

На лодката имаше само един човек. Когато му казаха това, старият капитан Фогено сви наежени бели вежди над невиждащите си очи. „Само една порода хора — рече — плават из Външния разлив сами: вълшебници, чародеи и магове...“

Така че селяните със затаен дъх се надяваха да видят за пръв път в живота си маг, някой от могъщите Бели магьосници от богатите, претъпкани с хора и кули вътрешни острови на Архипелага. Останаха разочаровани, защото пътешественикът бе съвсем млад — хубав чернобрад момък, който приветливо ги поздрави от лодката си и скочи на брега като всеки друг моряк, щастлив, че е стъпил на земята. Той веднага се представи като плаващ амбулантен търговец. Но като казаха на капитан Фогено, че не се разделя с буквата си тояга, старецът поклати глава: „Двама вълшебници на едно място — рече той. — Лошо!“ И хлопна устни като стар шаран.

Понеже странникът не би могъл да си каже името, моментално го нарекоха Чернобрадия. Обградиха го с внимание. Той караше малък смесен товар: дрехи и сандали, и пера от писуи за гарнитура на

плащове, и евтин тамян, и пенести камъни, и фини подправки, и големи стъклени мъниста от Венуей — обичайната стока на амбулантен търговец. Всеки сатинец дойде да погледа, да побъбри с пътешественика и евентуално да купи нещо — „Просто да си имам нещо за спомен от него!“ — изкудкудяка Гуди Гулд, която като всички жени и момичета от селото беше сразена от мъжествената хубост на Чернобрадия. Момчетиите до едно се лепнаха за него, за да чуят за пътешествията му до далечните странни острови на Разлива или описанията на големите и богати острови от Архипелага, вътрешните морски пътища, побелелите от кораби рейдове и златните покриви на Хавнор. Мъжете с удоволствие се вслушваха в думите му, но някои се чудеха защо един търговец ще пътува сам и умислено се вглеждаха в дъбовия му жезъл.

А през цялото това време г-н Подхълмски стоеше под хълма си.

— За пръв път виждам остров без вълшебник — рече една вечер Чернобрадия на Гуди Гулд, която го бе поканила заедно с племенника си и Палани на чаша чай от накисната тръстика. — Какво правите, когато ви заболи зъб или млякото на кравата секне?

— Защо, че ние си имаме господин Подхълмски! — отвърна старата жена.

— Ако туй изобщо значи нещо — промърмори племенникът Бърт, а след това цял се изчерви и разля чая си. Бърт беше рибар — едър, смел, немногословен младеж. Той обичаше учителката, но що се отнася до това да ѝ се обясни в любов, най-смелата му постъпка беше да снабдява с кошници прясна скумрия готвача на баща ѝ.

— А-а, значи имате вълшебник? — попита Чернобрадия. — Той невидим ли е?

— Не, просто е много стеснителен — рече Палани. — Вие сте само от една седмица, нали разбирате, а ние тук виждаме толкова малко чужденци... — Тя също се поизчерви, но не си разля чая.

Чернобрадия ѝ се усмихна.

— Значи той е един добър сатинец, а?

— Не — каза Гуди Гулд, — не повече от тебе. Още чай, лельо? Само че този път го дръж в чашата. Не, миличък, той пристигна с една лодчица преди четири години, чакай, тъй ли беше... на другия ден, след като отмина карагюзът, спомням си, защото бяха занесли мрежите горе в Източното заливче и същата сутрин Понди Говедаря си

счупи крака — трябва да е било преди пет години. Не, четири. Не, пет, щото нея година чесънът не поникна. Та плава той на една едномачтова черупка, натоварена догоре с големи сандъци и кутии, и казва на капитан Фогено, който тогава не беше сляп, макар и да беше — Бог знае! — достатъчно дърт да ослепее два пъти, чух, казва, че си нямате ни вълшебник, ни чародей, може би си търсите някой? Наистина, стига магията да е бяла! — казва капитанът и преди да успееш да кажеш сепия, господин Подхълмски се настани в пещерата под хълма и почна да бае на краставата котка на Гуди Белтоу. Само дето козината израсна сива, пък беше оранжева котка. Много чудно изглеждаше после. Умря миналата зима, като застудя. Гуди Белтоу така се разстрои, бедната, от смъртта на котката, повече откогато мъжът ѝ се удави на Дългите плитчини оная година, дето беше големият пасаж херинга, а лелин Бърт тука още беше бебе с фустанели.

На това място Бърт пак си разля чая, а Чернобрадия се усмихна, ала Гуди Гулд продължи невъзмутимо и приказва, докато се стъмни.

На другия ден Чернобрадия слезе на пристана да огледа разцепената дъска на лодката, която май щеше да му отнеме доста време да я оправи, и както обикновено да накара съдържаните сатинци да си отворят устата.

— Коя тука е лодката на вълшебника? — попита. — Или неговата е от тия, дето Маговете могат да сгънат в орехова черупка, когато не ги използват?

— Тц — рече един флегматичен рибар. — Тя е горе, в пещерата под хълма.

— Занесъл е лодката, с която е пристигнал, в пещерата?

— Ъхъ. Право горе. Аз му помагах. Беше като оловна. Тъпкана с големи кутии, а те тъпкани с книги за заклинания, така вика. Като оловна — и флегматичният рибар с флегматична въздишка обърна гръб. Племенникът на Гуди Гулд, който кърпеше наблизко една мрежа, вдигна очи от нея и попита също тъй флегматично:

— Май ти се иска да се видиш с господин Подхълмски, а?

Чернобрадия отвърна на погледа му. Дълго време умните черни очи се гледаха с честните сини очи; после Чернобрадия се усмихна и каза:

— Да. Ще ме заведеш ли до хълма, Бърт?

— Тъхъ, щом свърша — рече рибарят. И когато мрежата беше закърпена, той и човекът от Архипелага потеглиха по селската улица към високия зелен хълм над нея. Щом стигнаха мерата, Чернобрадия каза:

— Чакай малко, Бърт, приятелю. Имам да ти разправа една история, преди да се видим с вашия вълшебник.

— Давай — рече Бърт и седна под сянката на един вечнозелен дъб.

— Тази история е започнала преди стотина години и още не е свършила, макар че много скоро ще свърши, много скоро... Точно в центъра на Архипелага, където островите са се наблъскали нагъсто като мухи на мед, има един малък остров, наречен Пендор. В ония военни времена, преди Лигата, Господарите на Пендор били много могъщи. Плячка, откупи, налози — всичко се стичало в Пендор и те много отдавна събрали там голямо богатство. Тогава някъде отдалеч, от външния край на Западния разлив, където на вулканичните острови се плодят дракони, един ден долетял много могъщ дракон. Не някой от тези наедрили гущери, на които народът тук във Външния разлив, казва дракони, а голямо, черно, крилато, умно, лукаво чудовище, изпълнено със сила и коварство, и — като всички дракони — влюбено в златото и скъпоценните камъни повече от всичко друго. То убило Господаря и войниците му, а хората от Пендор избягали с корабите си през нощта. Всички офейкали и оставили дракона да се вие из кулите на Пендор. И той си стоял там сто години, влачейки люспестия си корем по изумруди и сапфири, и златни монети, като излизал на година-две, когато трябвало да яде. Знаеш ли какво ядат драконите?

Бърт кимна и прошепна:

— Девици.

— Точно така — рече Чернобрадия. — Е, това не може да се понася вечно, нито пък мисълта той да си седи върху съкровището. Тъй че, след като Лигата укрепна и Архипелага вече не беше толкова зает с войни и пиратство, бе решено да се атакува Пендор, да се изгони драконът и да се вземат златото и скъпоценностите за хазната на Лигата. Лигата винаги е искала пари. И ето ти огромна флотилия, събрана от петдесет острова, и седем Мага, изправени на носовете на седемте най-здрави кораба, плават към Пендор... Стигат там. Акостират. Нищо не помръдва. Всички къщи са празни, чиниите по

масите — пълни със стогодишен прах. Костите на стария господар и хората му лежат из дворовете на замъка и по стълбите. А стаите в кулите вонят на дракон. Ама дракон няма. И съкровище няма, няма и едно диамантче колкото маково зърно, няма едно-едничко сребърно мънисто... Като си знаел, че не може да се справи със седем Мага, драконът избягал. Проследили го и открили, че е отлетял на един пустинен остров на север, наречен Удрат; отишли там и какво намерили? Пак кокали. Неговите кокали — на дракона. Но съкровище нямало. Вълшебник, някакъв неизвестен вълшебник от някъде си, сигурно го е срещнал насаме и го е победил, а после е изчезнал със съкровището под носа на Лигата!

Внимателно и с безизразно лице рибарят слушаше.

— Значи, вълшебникът ще да е бил могъщ и ловък, за да успее първо да убие дракона, а след туй да изчезне, без да остави следи. Господарите и Маговете от Архипелага не могли изобщо да му хванат дирите — нито откъде е дошъл, нито накъде е заминал. Били склонни да се откажат. Това станало миналата пролет; аз пътешествувах три години из Северния разлив и се върнах горе-долу по туй време. И те ме помолиха да им помогна да открият непознатия вълшебник — твърде умно от тяхна страна. Защото, освен че самият аз съм вълшебник, за което мисля, че някои от тукашните ахмаци се досетиха, но съм и потомък на Господарите на Пендор. Това съкровище е мое. То е мое и се знае, че е мое. Тези глупаци от Лигата не са могли да го намерят, защото не е тяхно. То принадлежи на Пендорския дом и големият сапфир, звездата на съкровището, Иналкил Зеления камък познава господаря си. Виж! — Чернобрадия вдигна дъбовия си жезъл и викна силно — Иналкил! — Върхът на жезъла засвети със зелен, огненозелен блясък — ослепителна мъгла с цвета на априлска трева, и в същия миг жезълът се килна в ръката на вълшебника, започна да се накланя и се спусна, докато се насочи право към хълма зад тях.

— Там, в Хавнор, не блестеше тъй ярко — промърмори Чернобрадия, — но показваше вярната посока. Иналкил отговаряше, щом го викнех. Камъкът си знае господаря. А аз познавам крадеца и ще го сразя. Щом може да надвие дракон, значи е могъщ магьосник. Само че аз съм по-могъщ. Знаеш ли защо, ахмако? Защото зная името му!

Колкото по-арогантен ставаше тонът на Чернобрадия, толкова по-тъп и по-тъп, по-безизразен и по-безизразен изглеждаше Бърт; но при тези думи той трепна, затвори уста и загледа архипелагеца.

— Как... го научи? — попита много бавно.

Чернобрадия се ухили, но не отговори.

— С черна магия?

— А как иначе?

Бърт побледня, но нищо не каза.

— Аз съм Господаря на Пендор, ахмако, и ще си върна златото, което моите деди са спечелили, и скъпоценностите, които моите баби са носили, и Зеления камък! Понеже са мои. А ти, след като победи тоя вълшебник и си отида, ще можеш да разправиш всичко на тъпите си съселяни. Почакай тука. Или, ако не те е страх, можеш да дойдеш и да гледаш. Друг път няма да имаш късмета да видиш един велик магьосник в цялата му мощ.

Чернобрадия се обърна и без да поглежда назад, закрачи по хълма към входа на пещерата.

Бърт го последва много бавно. Спря на внушително разстояние от пещерата, седна под една глогина и се втренчи. Човекът от Архипелага беше спрял; скованата му тъмна фигура стоеше самотна и напълно неподвижна на зелената издутина на хълма пред зиналата паст на пещерата. Изведнъж той вдигна жезъла над главата си и сапфиреният блясък се разля около него, докато той викаше:

— Крадецо, крадецо на съкровището на Пендор, излез!

От пещерата се чу трясък като от счупен фаянс и тя изплю облак прах. Изплашен, Бърт сниши глава. Когато погледна отново, видя, че Чернобрадия все още стои неподвижен, а на входа на пещерата, пращен и чорлав, е застанал господин Подхълмски. Той изглеждаше малък и жалък; както обикновено, палците на краката му — обърнати един към друг, малките му криви крака — в черно трико. Жезъл нямаше. Че той никога не е имал жезъл, помисли си Бърт изведнъж. Г-н Подхълмски заговори.

— Кой си ти? — каза той със слабия си хрипкав глас.

— Аз съм Господаря на Пендор, крадецо. Дойдох да поискам съкровището си!

Г-н Подхълмски бавно смени боята си в розово, както правеше винаги, когато хората се държаха грубо с него. Но след това я смени

още веднъж. В жълто. Косата му настръхна, той нададе кашлящ рев — и се превърна в жълт лъв с блестящи бели зъби, скачащ надолу по хълма към Чернобрадия.

Но Чернобрадия вече не беше там. Огромен тигър — с цвят на нощ и светкавица — скочи да посрещне лъва...

Лъвът бе изчезнал. Под пещерата изневиделица израсна висока горичка от черни на зимното слънце дървета. Тигърът застина посреди скока си, точно преди да влезе в сянката на дърветата, запали се във въздуха, стана огнен език, който ближеше сухите черни клони...

Но там, гдето стояха дърветата, се появи водопад, изригващ от хълма, арка от сребърна бурлива вода, стоварваща се върху огъня. Ала огънят беше изчезнал...

За миг само пред облещените очи на рибаря се издигаха два хълма — зеленият, който му беше познат, и един нов — голо кафяво хълмче, готово да изпие стремливия водопад. Това отмина тъй бързо, че Бърт примигна, а след като примигна, мигна отново и простена, защото туй, което виждаше сега, беше далеч по-лошо. Там, където беше водопадът, кръжеше дракон. Черните криле засенчваха целия хълм, стоманените лапи алчно се протягаха, а от тъмните люспести устни изригваха огън и пара.

Под чудовищното създание стоеше Чернобрадия и се смееше.

— Приеми каквато щеш форма, малки господин Подхълмски! — присмиваше се той. — Аз мога да ти се противопоставя. Само че играта взе да става досадна. Искам да погледам моето съкровище, моя Иналкил. Хайде, голям драконе, малки магъоснико, приеми истинския си вид. Заповядвам ти със силата на истинското ти име — Йевод!

Бърт не можеше да помръдне, не можеше дори да мигне. Той трепереше, независимо дали гледа, или не. Видя как черният дракон увисна във въздуха над Чернобрадия. Видя как огънят бликна като с много езици от люспестата уста, как парата блъвна от червените ноздри. Видя как лицето на Чернобрадия стана бяло, бяло като тебешир, а обрамчените с брада устни се разтрепериха.

— Твоето име е Йевод!

— Да — произнесе един силен, хрипкав, съскащ глас. — Моето истинско име е Йевод, а моят истински вид е този вид.

— Но драконът беше убит — на остров Удрат са намерили драконови кости...

— Онова беше друг дракон — рече драконът и сетне се спусна като ястреб с протегнати нокти. И Бърт затвори очи.

Когато ги отвори, небето бе чисто, хълмът — гол, като се изключи едно черно-червено утъпкано петно и няколко бразди от нокти в тревата.

Рибарят Бърт стана и хукна. Той профуча през мерата, разпръсквайки вляво и вдясно овцете, и право надолу по селската улица до къщата на бащата на Палани. Палани беше в градината и плевеше латинките.

— Идвай с мен! — изпъхтя Бърт. Тя зяпна. Той сграбчи ръката ѝ и я повлече след себе си. Тя писна мъничко, но не се противи. Той изтича заедно с нея до пристана, бутна я в рибарската си лодка „Куини“, развърза фалина, взе греблата и загреба като луд. Последното, което остров Сатинс видя от него и Палани, беше платното на „Куини“ чезнещо към най-близкия остров на запад.

Селяните си мислеха, че никога няма да престанат да говорят как Гудигулдовия племенник Бърт откачил и отплавал с учителката същия ден, когато амбулантният търговец Чернобрадия изчезнал безследно, като оставил всичките си пера и мъниста. Но три дни по-късно те престанаха да говорят за това. Имаха други неща за говорене, когато г-н Подхълмски най-сетне излезе от пещерата си.

Г-н Подхълмски бе решил, че след като вече истинското му име не е тайна, спокойно може да остави преструвките. Ходенето беше много по-трудно от летенето и освен това той много, много отдавна не беше си хапвал истински.

Публикувано във вестник „Нова Орбита“, броеве 24,25/1992 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.